

Sinätryck

O.

OLYCKSHÄNDELSEN

VID

SÖDRA BLASIEHOLMSHAMNEN

DEN 23 SEPTEMBER 1885.

POLISMÄSTARENS FÖRKLARING

TILL

KUNGL. SVEA HOFRÄTT.

Till

Kungl. Maj:ts och Rikets Svea Hofrätt.

Sedan Advokatfiskalsembetet i Kungl. Hofrätten, på anmodan af Justitiekanslersemetet, mot mig anstält åtal i anledning af den olyckshändelse, som timat å Södra Blasieholmshamnen på aftonen den 23 september 1885, får jag, till åtlydnad af Kungl. Hofrättens den 17 sistlidne december i målet meddelade kommunikationsresolution, vördsam samt afgifva följande förklaring.

Af handlingarna inhemtas, att sedan förhör i Kungl. Poliskammaren hållits angående olyckshändelsen, jag till Herr Öfverståthållaren öfverlemnad det dervid förda protokoll jemte en rapport, hvori jag dels redogjort för de hufvudsakligaste anordningar, som varit vidtagna för att ifrågavarande afton upprätthålla ordning och förekomma olyckor, dels framställt min uppfattning af olyckshändelsens förlopp, och dels sökt bemöta några till min kunskap komna anmärkningar mot nämnda anordningar m. m.

På det mitt förhållande vid tillfället skulle varda pröfvadt och bedömdt af den myndighet, som är satt att å Konungens vägnar vaka öfver embetsmännens åtgärder, lät Öfverståthållare-embetet, på min begäran, insända handlingarna till Justitiekanslersemetet. Utan att på förhand gifva mig del af några anmärkningar öfver mina åtgärder, anställde detta embete härefter muntligt förhör med mig, polisintendenten och några af våra underordnade för inhemtande af de upplysningar, *Justitiekanslersemetet ansåg erforderliga*; och utan mitt vidare hörande afläts sedermera

till Advokatfiskalsembetet den skrifvelse, hvori Justitiekanslersemetet förordnade om åtalet.

I följd af det ovanliga sätt, hvarpå målet sålunda behandlats af Justitiekanslersemetet, blef intet tillfälle mig beredt att, *innan åtalet beslöts*, undfå kännedom om hvad som lagts mig till last såsom straffbart samt att derefter till Justitiekanslersemetet afgifva skriftlig förklaring med alla de upplysningar, *jag ansåg erforderliga* för en riktig uppfattning af saken.

Vid sådant förhållande må det tillåtas mig att här bemöta *Justitiekanslersemetets* anmärkningar, helst Advokatfiskalsembetet åberopat »hvad Justitiekanslersemetet i sin skrifvelse till stöd för åtalet andragit», samt i öfrigt Advokatfiskalsembetets anförande nästan uteslutande grundar sig på Justitiekanslersemetets, så att det förra synts mig icke påkalla något särskildt yttrande, utom i ett par punkter, dem jag skall behandla i sammanhang med det svaromål, jag nu, med åberopande för öfrigt af min rapport till Herr Öfverståthållaren samt mina muntliga och skriftliga anföranden till Justitiekanslersemetets protokoll, går att afgifva öfver Justitiekanslersemetets anmärkningar.

Uniformen.

På sätt Justitiekanslersemetet antager, finnes icke någon föreskrift derom, att polischeferne vid tjänstgöring skola bära uniform. Redan häri torde ligga en giltig anledning att ifrågasätta, huruvida ens under några omständigheter en polischefs uppträdande i civil drägt vid tjänstgöring må kunna anses för en *sådan* försummelse i embetet, hvarå laga ansvar kan följa. Justitiekanslersemetet har emellertid icke tvekat att göra till föremål för laga beifran min underlåtenhet att vid ifrågavarande tillfälle bära tienstedrägt och stöder sin talan på det antagande, att när polischeferne för ordningens upprätthållande

i stora folkmassor uppträda såsom befälhafvare för en uniformerad polisstyrka, deras befallningar och tillsägelser åt personer, för hvilka de äro personligen obekante, icke lära kunna ega nödig auktoritet med mindre dessa chefer äro iklädde uniform. Jag vill visserligen icke förneka, att uniformen någon gång kan underlätta framgången af en polischefs bemödanden att skaffa sig tillbörligt gehör; men att han utan uniform skulle, såsom Justitiekanslers-embetet synes föreställa sig, vara så godt som urståndsatt att göra sig åtlydd, detta är en uppfattning, mot hvilken jag har att ställa min personliga praktiska erfarenhet, samlad vid mångårigt utöfvande af chefskap för polisen. Under den tid af öfver nio år, hvarunder jag beklädt dylikt chefskap, först såsom polisintendent och sedermera såsom polismästare, har jag nemligen snart sagdt otaliga gånger uppträdt civilklädd i stora, stundom mindre väl-sinnade folkhopar samt till de församlade stält uppmaningar och befallningar, senast vid fru Kristina Nilsons ankomst till Stockholm samt de tillfällen, då hon sjöng från en af Grand Hotels balkonger; men dervid har jag *aldrig* försport, ens antydning, någon invändning, gående derpå ut, att jag, såsom icke försedd med något yttre kännetecken af min embetsmyndighet, ej egde göra anspråk på hörsamhet. Hvad särskildt angår aftonen den 23 september, har jag i min till Herr Öfverståthållaren afgifna och vid förhöret inför Justitiekanslersembetet af mig åberopade rapport framhållit åtskilliga sakförhållanden, som tydligen ådagalägga, att jag vid detta tillfälle, ehuru i civil dräkt, lyckades utan någon svårighet göra mig åtlydd af folket. Så länge riktigheten af dessa mina uppgifter i rapporten icke blifvit vederlagd, torde det ej heller få anses ådagalagd, att mina befallningar eller tillsägelser vid nyssnämnda tillfälle saknat »nödig auktoritet»; och lärers således det skäl vara till fullo undanröjdt, som Justitiekanslers-embetet vid sidan af lagen velat hemta till stöd för sitt åtgörande att lägga mig till last såsom en embetsförsum-

melse underlåtenheten att vid samma tillfälle bära uniform.

Hvad uniformsfrågan i öfrigt beträffar, synes mig Justitiekanslersembetet derå hafva fäst större betydelse, än den ur praktisk synpunkt förtjenar. Jag vill, såsom jag nyss sagt, icke förneka uniformens nytta, men det är ju icke uniformen i och för sig, som ingifver eller bör ingifva aktning hos allmänheten, utan det embete, som genom densamma utmärkes. Om en polischef vid något tillfälle behöfver göra sin auktoritet gällande bland allmänheten, ligger alltså vigten allenast derpå, att denna allmänhet erhåller kunskap om hvem den har framför sig. Men för underrättelse härom kräfves icke med nödvändighet att polischefen är uniformerad. Ändamålet kan vinnas genom det enkla medlet, att polischefen tillkännagifver hvem han är. Bli'r han icke trodd på sitt ord, återstår honom en annan säker utväg att dokumentera sig, den nemligen att framvisa sitt tienstetecken. Hvad mig angår, bär jag alltid ett sådant på mig och var äfven försedd dermed då jag tienstgjorde vid Södra Blasieholmshamnen aftonen den 23 september.

Af hvad nu blifvit sagdt torde framgå, att polischefernes »auktoritet» vid ordningens upprätthållande i stora folksamlingar icke är till den grad beroende af uniformen, att ur detta samband kan härledas någon på »sakens natur» grundad ovilkorlig förpligtelse för dessa embetsmän att uppträda i uniform när de vid dylik ordningshållning föra befäl öfver polisstyrkan. Man får för öfrigt icke förbise, att denna styrka ej är att betrakta såsom en militärtrupp, samt att den vid tienstgöring af antydda beskaffenhet utgöres icke blott af uniformerad manskap utan äfven, till icke ringa del, af civilklädde polismän. Då nu härtill kommer saknaden af hvarje bestämmelse i lag, författning eller instruktion, att polischeferne äro skyldige bära uniform, torde det uppenbarligen vara öfverlemnadt åt dem sjelfva eller deras förmän att bestämma när uni-

formen bör begagnas eller icke. Allra minst lärer något ansvar för underlåtenhet att bära uniform skäligen kunna ifrågakomma då polischeferne hafva att till sitt försvar åberopa en praxis, som opåtaladt varit följd af deras företrädare, samt, hvad särskildt angår nu ifrågavarande tillfälle, polismyndigheten, såsom jag längre fram skall visa, icke haft anledning på förhand antaga, att de oordningar och olyckor skulle inträffa, hvilka väckt tanken på uniformen, hvartill dessutom kommer den viktiga omständighet, att icke ens uppgifvet är, att polischefernes uppträdande i civil dräkt i verkligheten vållat ringaste skada eller olägenhet.

Såsom af handlingarna inhemtas, bevistade jag ifrågavarande afton samt, med mitt begifvande, jemväl polisintendenten fru Nilsons konsert i musikaliska akademiens hus från klockan 5 minuter öfver 8 till klockan $\frac{1}{4}$ 10. Häri ser Justitiekanslersembetet en embetsförsummelse af så allvarsam beskaffenhet, att Justitiekanslersembetet tilltrott sig kunna mot mig rikta anklagelsen att hafva öfvergifvit min post och tillstadt polisintendenten att öfvergifva sin.

På hvad stöder Justitiekanslersembetet nu denna svåra beskyllning? Jo uteslutande derpå, att jag och polisintendenten genom konsertbesöket skulle försatt oss ur stånd att »sjelfva bedöma, hvilka åtgärder till ordningens upp-
rätthållande varit lämpliga och att sådana åtgärder i tid vidtaga.»

Härvid synes Justitiekanslersembetet emellertid hafva alldeles förbisett, hvad som dock så väl i min rapport till Herr Öfverståthållaren som vid förhöret inför Justitiekanslersembetet starkt betonats, eller: att konsertlokalen ingalunda är belägen aflägsat från de platser, hvilka för aftonen utgjorde polisens bevakningsområde, utan till och med ligger

*Konsert-
besöket.*

inom detta område, hvilket nemligen omfattade icke blott Södra Blasieholmshamnen och det derintill belägna stycket af Stallgatan, utan äfven de delar af nämnda gata och Norra Blasieholmshamnen, som gränsa intill musikaliska akademiens hus; att vederbörande å dessa platser tjänstgörande polisbefälhafvare voro underrättade om min och polisintendentens vistelse i konsertsalongen och hade skyldighet att tillkalla oss, i händelse förhållandena sådant kräfde, ett åliggande som det ej fans ringaste anledning antaga, att de skulle åsidosätta; samt att både jag och polisintendenten vidtagit särskild åtgärd, som skulle satt oss i stånd att på bud ögonblickligen lemna konserthuset. Härtill kommer det förhållande, om hvars riktighet en hvar lätteligen kan öfvertyga sig, att nemligen icke mer än omkring en minut behöfves för att utan ansträngning gå från musikaliska akademien till planen framför Grand Hotel, hvilket ställe Justitiekanslersembetet uppenbarligen afser, då embetet förebrår mig och polisintendenten att hafva aflägsnat oss från den plats, der den största polistrykan befann sig, och der åtgärder till ordningens upprätthållande företrädesvis behöfdes.

Frågar man sig nu, huruvida under dylika omständigheter och då under konserten ej mera folk var samladt utanför musikaliska akademiens hus, än att tillträdet dit var fullkomligt obehindradt, jag och polisintendenten i detta hus voro så oåtkomliga, att vi alldeles icke eller endast med svårighet skulle kunnat träffas med de underrättelser, som kunde påkalla ändring i de af oss på förhand gjorda dispositioner eller hinna att i tid vidtaga dessa förändringar, så måste, om man vill vara rättvis, svaret på denna fråga utfalla nekande. Jag vågar till och med fortfarande påstå hvad jag redan i min rapport till Herr Öfverståhållaren antydt derom, att ifall under konserttiden yppats något förhållande af beskaffenhet att föranleda min eller polisintendentens närvaro ute på någon viss punkt af bevakningsområdet, omständigheterna mycket lätt kunnat och

enligt all sannolikhet skolat gestalta sig så, att det blifvit svårare anträffa oss på en för budet ej närmare känd plats någonstades på den folkuppfyllda gatan, än å ett på förhand gifvet åtkomligt ställe inom hus i omedelbar närhet af de platser, der polisstyrkan var uppstald; och får jag till stöd för riktigheten af denna uppfattning åberopa polisöverkonstapeln *Per Johan Petterssons* berättelse till Justitiekanslersembetets protokoll den 2 november, af hvilken berättelse synes, att två särskilda bud blifvit afsända till poliskommissarien Sandström utan att lyckas träffa honom, ehuru han då, iklädd uniform, uppehöll sig bland folkmassan på planen utanför Grand Hotel och hans vistelse derstädes var för begge buden bekant.

I min rapport till Herr Öfverståthållaren har jag framhållit en annan omständighet, som Justitiekanslersembetet synes mig skäligen hafva bort beakta vid bedömandet af det lämpliga och tillbörliga i konsertbesöket, men som Justitiekanslersembetet emellertid, att sluta af dess skrifvelse till Advokatfiskalsembetet, alldeles lemnat ur räkningen. Af sagda rapport inhämtas nemligen, det anledning fans befara, att folket skulle späna hästarna från fru Nilsons vagn då hon lemnade konserten, samt att jag ansåg mig böra hindra detta, icke allenast för att skydda fru Nilson från en fara, som hotat henne redan vid hennes färd från centralstationen den 17 september, då rutan i den vagn, hvori hon åkte, krossades till följd af folkets närgångenhet, icke blott af detta skäl, säger jag, utan äfven för att förebygga olyckor bland de täta folkmassor, som voro samlade på Stallgatan och planen framför Grand Hotel. I händelse folket verkligen velat lösgöra hästarna från vagnen för att draga den med handkraft till hotellet, skulle, efter all sannolikhet, förberedelser härtill *redan under konserttiden* vidtagits samt de svåraste oordningar då uppkommit vid musikaliska akademiens port, och det enda rätta hade i så fall otvifvelaktigt varit att genast *dersammastädes* söka med goda ord och lämpor

förekomma eller i värsta fall handgripligen hindra hästarnas främspannande; men de mått och steg, som erfordrats för detta ändamål och de antydda oordningarnas förebyggande eller stäffjande, vågar jag tryggt påstå vara af den vikt och beskaffenhet, att de kräft min och polisintendentens samverkan och förty äfven begges vårt personliga uppträdande på denna plats. Måste man, såsom jag håller före, medgifva detta, och vill man icke framställa den, såsom mig synes, obilliga fordran, att vi nödvändigt skolat på gatan utanför konserthuset afvakta den tidpunkt, då det kunde blifva klart, att den ifrågasatta farliga hyllningsgården med ty åtföljande oordningar ej skulle komma till stånd, en tidpunkt, som icke inträffade tidigare än den, då vi lemnade konserten; ja då torde man och nödgas erkänna, att vår vistelse inom byggnaden, vare sig der hölls konsert eller ej, icke var så opåkallad, att den, på sätt Justitiekanslersembetet påstår, är att betrakta såsom en svår försummelse i tjensten, helst om det kan visas, att vår närvaro annorstädes under den tid, konserten pågick, icke var af någon framstående vikt; och att detta ingalunda var fallet, skall jag nu söka ådagalägga.

I sådant afseende får jag till en början erinra att, på sätt jag redan här ofvan påpekat, Justitiekanslersembetet, då embetet antyder att under tiden för konsertbesöket min och polisintendentens närvaro utom konsertlokalen skulle varit af behovet påkallad, uppenbarligen syftar på planen utanför Grand Hotel och derjemte möjligen det närmast denna belägna stycket af Stallgatan; och jag anser mig därför kunna inskränka mitt svaromål i förevarande punkt till förhållandena derstädes.

Hvad hade då före min och polisintendentens återkomst kl. $\frac{1}{4}$ 10, d. v. s. 20 till 25 minuter före fru Nilsons återfärd och omkring tre kvarts timme innan någon olycka inträffade, egentligen försiggått på den antydda platsen af beskaffenhet att nödvändiggöra vår närvaro derstädes? Härom nämner Justitiekanslersembetet intet i sam-

manhang med sin anmärkning om konsertbesöket; men af det i motiveringen till denna anmärkning förekommande uttrycket, att polischeferne voro aflägsnade från den plats, »der åtgärder till ordningens upprätthållande företrädesvis behöfdes», samt af Justitiekanslersemetets uppgift i andra delar af dess skrifvelse till Advokatfiskalsemetet, att de svåra oordningar, som under aftonen egt rum bland folket, pågått redan innan fru Nilson börjat sjunga m. m. d. vill det synas uppenbart, att Justitiekanslersemetet förmenar dessa oordningar hafva, redan under den tid, då jag och polisintendenten voro på konserten, antagit en så svår karaktär, att det kräfts vårt personliga ingripande för deras stäffande. Granskar man protokollet öfver det polisförhör, som hållits angående olyckshändelsen, skall man emellertid finna, att af de personer, som haft något att förtälja om oordningarna, och dessa personer utgöra ett antal af öfver sextio, endast åtta, nemligen löjtnanten *D. Hedengren*, polisöfverkonstaplarne *A. O. Hasselberg*, och *L. Stendahl*, poliskonstaplarne *A. A. Lundberg*, *Samuel Theodor Olofsson* och *A. I. Öhman*, ogifta *A. B. Hesse* samt kyparen *K. R. Holmberg*, haft någon uppgift, hvaraf man skulle kunna sluta sig till att — utom tilläfventyrs några enstaka hurrarop, hvisslingar och dylikt vid de flesta större folksamlingar vanligt okynne af lindrigare beskaffenhet — oordningar *möjligen* timat någon nämnvärd tid före min och polisintendentens återkomst kl. $\frac{1}{4}$ 10. Jag säger med afsigt *möjligen*, ty det är att märka, att ej heller dessa personers berättelser äro på långt när så bestämda i berörda afseende, att de icke *lika väl* kunna afse en senare tidpunkt. Osannolikheten deraf, att ordningen på planen utanför hotellet och på Stallgatan skulle redan under konserttiden varit störd i den grad, att någon på mig och polisintendenten omedelbart beroende personlig åtgärd erfordrats för dess återställande, framgår ännu klarare deraf, att sådant icke förmärkts af eller rapporterats för poliskommissarien Sandström, som dock vid denna tid, då

oordningarna, om de verkligen förefallit, måst vara jemförelsevis lätta att iakttaga, uppehållit sig midt i folksamlingen utanför Grand Hotel och fört högsta befalet öfver den derstädes posterade talrika polispersonalen. Någon tvekan att tillerkänna Sandström förmåga att bedöma saken torde icke kunna förefinnas, då han, på sätt Justitiekanslersembetets protokoll den 2 november utmärker, varit i polisens tienst ända till 20 år, deraf 15 år såsom kommissarie och af dessa 8 år såsom föreståndare för centralafdelningen, i hvilken sist omförmälda egenskap han vid alla viktigare tillfällen varit närvarande vid kommenderingar för ordningshållning och dervid, närmast under polisintendenten, ledt polisstyrkan. Hade Sandström funnit förhållandena sådana, att min och polisintendentens närvaro varit behöflig eller önskelig, ja då hade han, som visste att vi voro i närheten, helt säkert icke underlåtit att, likmätigt sin instruktion och i enlighet med ofta förekommen praxis, tillkalla oss, om ej för annat så för att frigöra sig från ett tungt ansvar, som det icke ålåg honom att taga på sig sjelf, och hvilket han måst finna långt från angenämt att onödigtvis ikläda sig.

På tal om den förmenta bristfälligheten i polisanordningarna vid tillfället, yttrar Justitiekanslersembetet bland annat, att »om vederbörande polischefer, i stället för att bevista konserten, under tiden uppehållit sig å sådan plats, att de kunnat öfverskåda den alltjemt tillväxande folk-mängden, så hade de kunnat i tid komma till insigt om den hotande faran och vidtaga åtgärder till dess förebyggande.»

I detta yttrande har Justitiekanslersembetet låtit framskymta en antydning om ytterligare åtgärder, som skulle blifvit åsidosatta i följd af min och polisintendentens vistelse på konserten, åtgärder nemligen, hvilka skulle gå ut på att förhindra vidare tillopp af folk till platsen framför Grand Hotel.

Härvid framställer sig först det spørsmålet, huruvida några *lämpliga* anordningar utöfver de vidtagna verkligen *kunnat* träffas i berörda syfte. Jag lemnar för ögonblicket å sido denna viktiga fråga för att längre fram dertill återkomma; men anser mig redan här böra fästa uppmärksamheten derpå, att Justitiekanslersembetet sjelft betecknar **vidtagandet** af de ifrågakända åtgärderna såsom något, hvilket »*möjligen* lätt nog kunnat ske».

Låt oss emellertid för ögonblicket **antaga, att polisen** kunnat och bort minska folktilloppet annorledes än genom den åtgärd, hvilken, enligt hvad poliskommissarien Larssons berättelse till Kungl. Poliskammarens protokoll den 24 september och min rapport till Herr Öfverståhållaren närmare utvisa, blifvit i sådant afseende vidtagen vid Stallgatans mynningar åt Norra Blasieholmshamnen och Blasieholmstorget. Hvar finnes då beviset för, att redan före kl. $\frac{1}{4}$ 10, då jag och polisintendenten instälde oss vid Grand Hotel, någon anledning förelåg att skrida till användande af de ytterligare medel, som för ändamålet möjligen stått till buds? I min nyss omfördälda rapport har jag lemnat den upplysning, att vid sagda tidpunkt någon besvärande trängsel icke egde rum annorstädes, än der Stallgatan utmynnar i Södra Blasieholmshamnen. Att jag härvid snarare medgifvit för mycket än för litet, framgår tydligen af åtskilliga bland de vid polisförhöret afgifna berättelser, hvilka, jemte mycket annat, som i förevarande hänseende är betecknande, gifva vid handen: att underlöjtnanten *A. Weman*, som kl. 9 begaf sig från Regeringsgatan och förbi Palmeska husets sydvestra hörn till Södra Blasieholmshamnen, obehindradt kunde komma fram ända till Grand Hotels hufvudingång; att direktören *F. G. F. Wallander*, då han en halftimme innan fru Nilson sjöng sin första sång, således vid pass kl. $\frac{1}{4}$ 10, begaf sig från Karl XII:s torg in i folkmassan, fann denna så gles, att han »jemte många andra af båda könen ganska ledigt kunde gå framåt Grand Hotel till» samt, sedan han stannat ungefär i »midten af

den linie, som man kan tänka sig dragen från sydvestra hörnet af Palmeska huset till Grand Hotels afskurna hörn», iakttagit, att »ingen svårighet fans att gå vidare»; och att protokollssekreteraren A. I. Lagercrantz och två hans döttrar, hvilka så sent som kl. $\frac{1}{2}$ 10 gingo från sitt hem n:r 40 vid Skepparegatan och förbi sagda hörn af Palmeska huset begåfvo sig till Södra Blasieholmshamnen, lyckades derstädes, utan att märka någon trängsel, komma fram till en punkt, der de hade Sörensenska huset i sigte, samt till och med efter andra sångens slut icke funno någon svårighet att gå ännu längre. Detta allt synes mig klarligen ådagalägga, att innan min och polisintendentens återkomst till platsen utanför Grand Hotel trängseln der i närheten icke varit så svår, att utomordentliga åtgärder till förhindrande af folkmassans tillväxt då redan visat sig af behovet påkallade. Särskildt torde synnerligt vigt böra fästas vid det vittnesbörd härom, som kan hemtas ur direktör Wallanders uppgifter om folkmassans gleshet. Wallander har nemligen, innan han tillträdde sin nuvarande befattning, haft anställning i polisens tjänst under loppet af nio år, af hvilka han tjänstgjort sju år såsom kommissarie samt ett och ett halft år såsom föreståndare för centralafdelningen, hvadan han haft tillfälle förvärfva sig en praktisk erfarenhet, som satt honom i stånd att bättre än de flesta bedöma de förhållanden, som här föreligga till pröfning.

Jag tror mig nu hafva visat, att Justitiekanslersembetet icke förmått ådagalägga, att före min och polisintendentens återkomst från konserten till planen utanför Grand Hotel, derstädes rådt vare sig några svåra oordningar eller någon stort värre trängsel än vid hvarje annan större folksamling; och enär under sådana omständigheter stälningen på denna plats vid sagda tidpunkt var så enkel, att vi utan svårighet genast kunde göra oss dermed förtrogna, lärers någon betydelse icke skäligen kunna tillmätas hvad Justitiekanslersembetet anmärkt derom, att när jag och

polisintendenten återkommo, kommissarien Sandström ej till oss afgifvit någon rapport eller antydt, att någon fara förefans, samt att vi, enligt Justitiekanslersemetets uppfattning, uppenbarligen då ej heller erhållit fullständig kännedom om förhållandena på platsen. Lika litet torde *Advokatfiskalsemetet* hafva träffat det rätta, när embetet yttrar: »då dessa beklagliga oordningar egentligen egderum fans polismästaren ej närvarande, enär han under af tonen bevistade fru Nilsons konsert och efter dess slut ej heller synes varit i tillfälle att bevittna desamma», ett yttrande så mycket mera obefogadt, som *Advokatfiskalsemetet* på ett annat ställe framhåller, att oordningarna »särdeles» förekommit *efter andra sångens slut*, vid hvilken tidpunkt jag ostridigt uppehöll mig på Södra Blasieholmshamnen och der varit tillstädes omkring tre kvarts timmes tid.

Af det nu sagda torde det vara klart, att hvarken med bevis eller sannolika skäl blifvit lagdt i dagen, att mitt och polisintendentens konsertbesök haft någon inverkan på olyckshändelsen eller de öfriga missförhållanden, som vid ifrågavarande tillfälle yppats. Men det vill förefalla, som hyste Justitiekanslersemetet den åsigt, att, *äfven under antagande här af*, den omständighet, att begge polis cheferne från åttatiden till kl. $\frac{1}{4}$ 10 voro »aflägsnade från den plats, der den största delen af den under deras befäl stående polisstyrkan sig befann», skulle innebära anledning till befogadt klander.

Detta Justitiekanslersemetets åskådningssätt skönjes temligen klart i det anspråk, Justitiekanslersemetet framställer derpå, att polischeferne bort vara tillstädes på Södra Blasieholmshamnen redan kl. $\frac{1}{2}$ 9, »då polisstyrkan slutligen skulle ordnas»; ett anspråk, hvilket — enär, såsom ofvan är visadt, handlingarna icke innehålla något, som kunnat berättiga Justitiekanslersemetet antaga, att vid denna tidiga timme förekommit trängsel, oordning eller annat, som bort föranleda ändring i de af mig förut anbefalda disposi-

tioner eller några anordningar utöfver desamma — måste stöda sig på förestälning om någon allmän, d. v. s. af den ifrågavarande aftonens händelser oberoende pligt för polischeferne. Hvilken pligt, Justitiekanslersembetet härvid afser, har embetet temligen oförtydligt låtit förstå, då embetet klandrande omnämner, att polischeferne under konserttiden »åt underlydande öfverlemnade ledningen af polistyrkan»; och hvad embetet menar med »ledningen», kan man jemväl sluta sig till bland annat deraf, att embetet framhållit, hurusom anordningarna med »häckens uppställning, posteringen af manskapet derutanför å Södra Blasieholmshamnen, posteringen vid sydvästra hörnet af Palmeska huset och bevakningen å Stallgatan vidtoges af poliskommissarién Sandström utan derom af polismästaren gifven närmare föreskrift, än den förut omnämnda, att förfaras skulle såsom vid de två förutgående konsertaftnarna.»

Detta yttrande i förening med den omständighet, att Justitiekanslersembetet i sin skrifvelse till Advokatfiskalsembetet och sitt förhørsprotokoll knappast på ett enda af de talrika ställen, der det talas om en postering, äfven den allra obetydligaste, underlåter att betona saknaden af »särskild order», visar uppenbarligen, att Justitiekanslersembetet beträffande lämpligaste sättet för arbetets fördelning mellan polischeferne och deras underordnade hyser en förestälning, som, om den finge råda, skulle komma att beteckna ett plötsligt tillbakagående i den tidsenliga utveckling, hvori vårt polisväsende nu är stadt. Ty denna utveckling betingas i hufvudsaklig grad deraf, att icke allt, såsom fordom var fallet, göres beroende af polischefernes personliga och omedelbara ingripande. I den mån fältet för polismyndighetens verksamhet vidgas så till omfång som vikt, i samma mån måste, derest något väsentligt skall kunna uträttas, polisens organisationsförhållanden så ordnas, att polischeferne få utöfva ett verkligt chefskap, hvartill i främsta rummet hör att verka något så när i stort. Polischeferne böra sålunda, bland annat, uppgöra planerna

för personalens tjänstgöring, handhafva öfverinseendet öfver deras utförande och genom inspektioner, verkställda af dem sjelfva eller dem underordnadtt befäl, hålla hand der- öfver, att en hvar gör sin pligt, men icke spilla sin tid och sina krafter på sysslande med detaljerna af verk- ställigheten. Dessa måste man följaktligen så mycket som möjligt lemna åt de underordnade att under kontroll af cheferne eller deras närmaste män, der en sådan kontroll må vara behöflig, sköta på egen hand. Men som äfven en tjänstgöring af sist berörda art kräfver ett icke ringa mått af urskilning och omdömesförmåga, i synnerhet när det gäller den viktiga och granlaga verksamhet, som åt po- lisen är anförtrödd, så måste man också så bereda, att den underordnade polismannen och framför allt det underord- nade befälet må kunna förvärfva sig dessa egenskaper, samt att desamma, en gång bibragta, må kunna komma det all- männa till godo. Sådant kan emellertid påtagligen icke åstadkommas, i fall polispersonalen icke sjelf, eller allenast i polischefernes ständiga åsyn, får lägga handen vid de göromål, hvilkas utförande efter eget förstånd är egnadt att väcka till lif och hålla vid makt den känsla af sjelf- ständighet och det medvetande om eget ansvar, hvarför- utan de ifrågavarande egenskaperna svårligen lära kunna alstras, utvecklas eller tillbörligen göra sig gällande. Nyttan och nödvändigheten af en dylik sjelfverksamhet äfven inom den lägre personalen och dess närmaste befäl hafva också derfor varit den stadiga ledstjerna, hvarefter polisstyrelsen vandrat, då den under senare åren, ej mindre genom an- ordnande af grundlig teoretisk och praktisk undervisning åt personalen med ty åtföljande examen för hvarje tjänste- grad, än äfven förmedelst vidtagande af en mängd organi- satoriska åtgärder, sökt och, såsom jag tror, äfven lyckats göra de underordnade skickliga och värdiga att öfvertaga de detaljbesty, som förut legat på polischeferne och hotat att, till föga fromma för institutionen i dess helhet, växa dem öfver hufvudet. Särskildt torde här förtjena att på-